

DE TUSSENSTAND

Dit jaar is voor de meeste onderwijssectoren een cruciaal jaar voor de salarisafspraken uit het Convenant Leerkracht. Alleen wanneer schoolbesturen hun doelstellingen halen, krijgen zij geld om nog meer docenten naar een hogere schaal te laten doorstromen. Het gaat in die tweede tranche opnieuw om honderden miljoenen.

Tekst Gaby van der Mee, Robert Sikkes en Rob Voorwinden Beeld Typetank

In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Het risico dat u uw belegde inleg niet terugkrijgt is vrij groot.

Het advies bij een beleggingsrekening windt er geen doekjes om. Maar bij het Convenant Leerkracht is het precies andersom: op tijd geld uitgeven levert weer meer geld op. De financiële bijsluiter bij de afspraken van het Convenant Leerkracht luidt ongeveer zo:

Investeer in uw personeel en u krijgt zonder enig risico royaal subsidie om nog meer docenten door te laten stromen naar hogere salarisschalen. U loopt alleen risico als u de doelstelling nu niet haalt, dan blijft extra geld voor betere beloning van uw personeel achterwege.

In 2007 kwamen honderden miljoenen vrij voor verbetering van de salarissen in het onderwijs. Maar dat vereiste wel van schoolbesturen dat ze werk maakten van het bevorderen van de doorstroom naar hogere salarisschalen. Afgelopen najaar hield de AOb een actie. Alle besturen die op basis van de cijfers nog onvoldoende hadden gedaan, kregen een brief. Kloppen de cijfers, wanneer gaat u wel plannen maken voor de doorstroom naar hogere salarissen, heeft u hulp nodig?

Nu komt het erop aan en de AOb roept medezeggenschapsraden dan ook op extra kritisch naar de formatieplannen te kijken die deze maanden loskomen. Hebben de besturen hun doelstelling gehaald? Gaan er genoeg mensen door naar LB, LC of LD? Want de afspraken zijn simpel: scholen die niet de doelstellingen halen, krijgen geen geld voor de tweede tranche die voor een nog grotere groep leraren betekent dat ze een beter salarisperspectief krijgen. Samen met de rayonbestuurders en de sec-

torbestuurders maakt de AOb een tussenstand op. Harde cijfers van de werkgevers laten op zich wachten, de overheidswebsite www.funciemix.nl is al maanden niet ververst. Maar ervaringen van de rayonbestuurders zeggen dat zo'n driekwart van de scholen hun zaken voor elkaar hebben, ongeveer 10 procent moeizaam loopt en nog eens 10 procent heeft vrijwel niets gedaan. Die scholen gaat de AOb alsnog aanspreken op hun risicovol personeelsbeleid.

Primair onderwijs

"In het basisonderwijs heeft een culturomslag plaatsgevonden", constateert sectorbestuurder Hélène Jansen. "Aanvankelijk was er tegenstand om onderscheid te gaan maken tussen leerkrachten. Jongeren hadden daar overigens weinig moeite mee: zij zagen dat er zo een beter carrièreperspectief kwam." Tussen de 70 en 80 procent van de scholen heeft mensen naar LB bevorderd. "Bij de scholen die dat niet hebben gedaan moet de MR er

bovenop zitten dat men wel de doelstellingen gaat halen, en anders ons waarschuwen." Hier en daar roepen schoolbesturen dat de funciemix op termijn te duur wordt. Jansen: "Maar het geld is er echt om meer mensen naar hogere schalen te laten doorstromen. Dat staat los van eventuele bezuinigingen op bestuur en management."

Afspraak po

Basisonderwijs per bestuur

	2011	2014
LA	83%	58%
LB	16%	40%
LC*	1%	2%

*Besturen mogen LC inruilen voor meer LB

Speciaal basisonderwijs per bestuur

	2011	2014
LB	96%	86%
LC	4%	14%

Zeeuws basisonderwijs: krimp verstoort funciemix

Raymond de Jong, algemeen directeur van Escalda Zeeland, openbaar onderwijs: "Bij de eerste oproep om naar de nieuwe LB-functies te solliciteren meldde zich één gegadigde, van de 150 medewerkers. Het bleek dat de mensen bang waren om bij eventuele krimp een slechtere plek op de afvloeiingslijst te krijgen." Want wie al vijftien jaar in LA zit, heeft een betere positie dan iemand die pas één jaar in LB zit, zo was de redenering. De Jong: "In overleg met de AOb hebben we toen besloten om één lerarenfunctie te creëren, die betaald kan worden met zowel LA als LB. Daardoor houdt iedereen zijn huidige plek op de eventuele afvloeiingslijst. En kunnen mensen die aan extra eisen voldoen toch LB krijgen. Dat heeft een aantal leraren over de streep getrokken, en ik verwacht dat er meer volgen."

Voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs is het beeld overwegend positief: driekwart tot 80 procent gaat de doelstellingen halen. Hier kreeg de Randstad extra accent, omdat daar het leraarstekort het grootst was. Maar sectorbestuurder Herman Molleman ziet nog wel een paar kleine knelpunten. "Tot nu toe zien we nog niet veel beweging in de groei van LD-functies en die moeten nu wel gaan loskomen." Een ander probleem is dat scholen aanhikken tegen het zogenaamde entree-recht in LD. Wie een uur lesgeeft in de bovenbouw van havo en vwo zou daar al aanspraak op kunnen maken. "Dat is bij schoolbesturen een heet hangijzer. We snappen dat en gaan daarover met ze in gesprek."

Afspraak vo

Groei afspraak per school ten opzichte van nulmeting 2008

Randstad	2011	2014
LC	+29%	+39%
LD	+1%	+11%

Rest NL	2011	2014
LC	+2%	+1%
LD	+10%	+11%

Middelbaar beroepsonderwijs

Sectorbestuurder André Steenhart kijkt zorgelijk. "In iedere rapportage wordt duidelijk dat het mbo achterloopt. Echt zonde. We moeten redden wat er te redden valt, anders is het geld weg." Op zich zijn roc's wel aan de slag gegaan. De bindingstoelage is betaald, er worden docenten naar hogere salarisschalen bevorderd. Maar te weinig. En ondertussen gaan scholen nog steeds door met downgrading: minder leraren, meer ander lesgevend personeel dat niet onder het convenant valt. "De functie LD is vrijwel uitgestorven, nieuwe docenten krijgen een flexcontract, mondjesmaat gaan mensen van LB naar LC", schetst Steenhart de situatie. "Daar komen nu nog bezuinigingen overheen door de dertigplus maatregel en het inkorten van het mbo met een jaar. Ondernemingsraden moeten echt goed opletten dat de doelstelling alsnog wordt gehaald en wij zullen instellingen aanmanen dat ze de afspraken nakomen."

Haags basisonderwijs: niet iedereen wil naar LB

Jan Willenborg, lid centrale directie van de Haagse Scholen: "We lopen nog wat achter bij het behalen van de streefcijfers in het basisonderwijs. Want we zitten nu op zo'n 8 procent LB-functies, en dat percentage zou twee keer zo hoog moeten zijn. We proberen de doorstroom naar LB zeker te stimuleren: we geven er veel informatie over. Maar we moeten ook constateren dat niet alle leraren de ambitie hebben om door te groeien: schaal LA is toch ook mooi? Niet iedereen heeft ook zin om extra scholing te volgen, wat een eis is voor LB. We zijn nu aan het denken over een evc-traject, waarbij de kennis en vaardigheden die de leraren al in huis hebben worden gecertificeerd. Dat zou weer scholing kunnen schelen."

Afspraak mbo

Landelijk gemiddelde*

	2014
LB	25%
LC	65%
LD	10%

* De afspraak is het gemiddelde voor de hele sector. De Randstad kreeg echter meer dan de rest van Nederland, waardoor de verschillen per instelling groot zijn.

Hoger beroepsonderwijs

Afgesproken is met de functiemix ook in schaal 13 meer mensen in te gaan zetten, topdocenten, zullen we maar zeggen. "Maar het lukt sommige hogescholen niet om daar goede functies aan te koppelen", ziet hbo-sectorbestuurder Douwe Dirk van der Zweep. Met het geld dat nu overblijft op de schaal 13-functies, kunnen de hogescholen meer mensen in schaal 12 gaan benoemen. Dat gebeurt ook, maar of alle hogescholen hun doelstellingen halen, is nog even afwachten. "Er vertrekken veel oudere docenten die vaak een schaal 12-functie hebben. Of al die vertrekkers ook worden gecompenseerd door nieuwe mensen in schaal 12 én daarbovenop nog eens de impuls van de functiemix, is nog de vraag. Cijfers zijn er nog steeds niet." Volgens Van der Zweep verdient de Hogeschool Rotterdam een compliment. "Daar doen ze meer dan voor 2011 in het convenant is afgesproken en benoemen veel meer docenten in hoge schalen. Prima. Dat maakt werken in het hbo een stuk aantrekkelijker."

Afspraak hbo

Landelijk gemiddelde

	2012
LA (9)	5%
LB (10)	5%
LC (11)	40%
LD (12)	40%
LE (13)	10%

Lucas versnelt functiemix

Lucas Onderwijs in Den Haag, een organisatie van onder andere vier scholengroepen in het voortgezet onderwijs, ging vorig jaar voortvarend met de functiemix aan de slag. Het doel in het voortgezet onderwijs was om al in 2011 te voldoen aan de eisen van 2014. "Wij wilden niet elk jaar stapje voor stapje een groepje docenten laten doorstromen", vertelde collegelid Hein van Asseldonk vorig jaar aan *het Onderwijsblad*. "Want dan moet je elk jaar weer nieuwe sollicitatierondes houden, waarin je ook mensen moet teleurstellen. We wilden graag de hele operatie in een keer uitvoeren." Maar het Lucas schrok vorig jaar toch terug voor de financiële onzekerheid van dat plan. Want was die functiemix wel te betalen op de langere termijn? We zijn inmiddels een jaar later, en het plan gaat nu toch door. Tenminste, voor de helft: twee van de vier scholengroepen van Lucas Onderwijs (het Stanislascollege in Delft, Rijswijk en Pijnacker en Interconfessionele Scholengroep Westland) voldoen in augustus dit jaar al aan de eisen van 2014.

Een heleboel leraren van die scholen stromen dus door naar hogere salarisschalen: van LB naar LC en van LC naar LD. "Door de functiemix kunnen we docenten meer salaris en meer verantwoordelijkheden geven", zo luidt de verklaring. En het hogere salaris maakt het werken op de scholen aantrekkelijk. En dat is zeker in de regio Den Haag, waar een fors tekort aan leraren is, een belangrijk argument.

Dat wil echter niet zeggen dat er nu wel financiële zekerheid is over de betaalbaarheid van de functiemix. "De doorstroom naar hogere salarisschalen kost ons op dit moment zo'n honderd euro per persoon per maand", berekende Marco van der Ploeg, bestuursadviseur HRM. "Dat is op de korte termijn te overzien." Maar de leraren krijgen dat extra bedrag tot aan hun pensioen, en ze zullen in de hogere salarisschalen sneller en verder doorgroeien. Hoe dat financieel voor elke school uitpakt, is heel moeilijk te berekenen. "Die kosten hangen bijvoorbeeld af van de leeftijdsopbouw van je personeelsbestand, van wie er wanneer met pensioen gaat en van je ratio tussen het aantal leerlingen en leraren", zegt Van der Ploeg. "Als het tegenzit kan de functiemix tussen 2014 en 2020 op scholen leiden tot financiële tekorten." Vandaar dat twee van de vier scholengroepen van Lucas Onderwijs niet meedoen met de versnelde invoering.

Op de scholen die wel meedoen, verdwijnt schaal LB. Dat is ook op andere scholen in de Randstad het geval. Want de doorstroompercentages zijn in de Randstad hoger dan in de rest van het land. En die percentages zijn zo hoog, dat er op genoemde scholen feitelijk niemand meer in LB achterblijft.

Aan de ene kant is dat prima, vindt Van der Ploeg. Aan de andere kant wordt doorstroom wel heel erg een automatisme. Het idee dat kwaliteit en inzet extra beloond wordt, verdwijnt hiermee. "Om in LC te komen hoef je niets anders te doen dan doorgaan met ademen. Dat is fijn voor de betrokkenen. Maar een beetje zuur voor degenen die in het verleden veel moeite hebben gedaan – bijvoorbeeld met extra scholing of het aannemen van extra taken – om in een hogere salarisschaal terecht te komen."

Om het automatisme van de doorstroom toch wat tegen te gaan, wil Lucas Onderwijs wel eisen stellen aan docenten die in LC komen. "Als leraren die LC-functie niet op voldoende niveau kunnen of willen uitvoeren, zullen ze na verloop van tijd als ongeschikt voor de functie worden aangemerkt."

Afgezien van wat kanttekeningen is Van der Ploeg echter wel blij met de functiemix. "Er komt nu veel geld beschikbaar voor salarisverhoging. Er is geen sector waar de komende jaren zoveel extra verdiend gaat worden als het onderwijs."

Rotterdams po:

46 procent LB in 2014

Wim van Aalst, directeur van het Landje (een school van het Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam): "We hebben dit jaar de eerste LB-functies ingevoerd. Van alle leraren binnen ons bestuur zit nu 8 procent in salarisschaal LB, en dat groeit tot 46 procent in 2014. Een gevolg van de invoering van de functiemix kan wel zijn dat er docenten gaan rouleren tussen de verschillende scholen van het openbare onderwijs in Rotterdam. Want als er binnen één school geen geschikte kandidaten meer zijn om naar LB door te stromen, kan er straks waarschijnlijk een docent van een andere school solliciteren. Dan komt er dus een LB'er van buiten, en moet er wellicht een LA'er naar elders binnen ons bestuur vertrekken – ik kan dat niet uitsluiten. Maar goed, we gaan nu eenmaal voor kwaliteit."

Zaanstad positieve uitzondering in mbo

Een opvallende uitzondering binnen het mbo is het Regio College in Zaanstad waar in zes weken tijd een groot aantal docenten kon solliciteren naar de functie van seniordocent. Vanwege het dreigend tekort aan leraren krijgen mbo-instellingen in de Randstad extra geld boven op het budget voor de salarismix. Dit geld is ook bedoeld voor werkdrukverlichting. De dienst p&o had uitgerekend dat ze met dat geld structureel zestig fulltimers konden bevorderen naar een hogere schaal. Voor de functie van seniordocent moet een docent een project leiden of een speciale bijdrage leveren aan teamontwikkeling. In totaal solliciteerden 72 mensen naar de functie en werden er 29 met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus 2010 als seniordocent benoemd. Zo'n twintig andere docenten volgen nu een traject waardoor ze straks ook in schaal LC terechtkomen. ■

Wera de Lange Lerares Duits en mens & maatschappij op een vmbo horeca, brood en banket

Uit de klei

De enige lessen op de lerarenopleiding die mij heugen, werden gegeven door een geschiedenisman. Hij was bezeten van de wil historische kennis en historische passie over te dragen. Zulke mensen heb je ook voor wiskunde, banketbakken, Nederlands, Engels en alle andere echte vakken.

Bij onze vakdidacticus speelden we alle elementen van een goede les na: Hoe leg je simpel uit wat er gebeurde tijdens de beurskrach van 1929? Hoe voer je een klassengesprek over het begin van de Nederlandse opstand tegen de Spanjaarden? Hoe begin je een les over de Egyptische irrigatielandbouw spectaculair? Dat moest je dan aan medestudenten laten zien. En die speelden dan moeiteloos voor verveelde pubers. Ik heb het houten zwaard en de ridderhelm van mijn zoon in de strijd gegooit. Die gebruik ik nog regelmatig, de hele oudheid en middeleeuwen door eigenlijk.

Sommigen, waaronder ik, vonden die lessen een verademing. Eindelijk kregen we waarvoor we gekomen waren! Maar studenten die niet zeker wisten of ze wel zo erg in de Franse Revolutie en de ineenstorting van het Romeinse rijk geïnteresseerd waren, hielden niet van de vakdidacticus. Te gretig, te kritisch. Zij hielden van andere docenten. Ons clubje ergerde zich groen en geel bij de colleges algemene didactiek en klassenmanagement. Daar hoorden we de ene open

deur na de andere ingetrapt worden. Die andere groep studenten vond die algemene colleges juist geweldig. De vette pijl van 'werkvorm' naar 'leerdoel' of 'leeropbrengst' leek hun van een oneindig veel hogere orde dan dat stomme zwaardje.

Ik denk aan deze scheuring in onze studentengroep terug, terwijl ik onze leraar koken zie knikkebollen. We zitten op de jaarlijkse toogdag van ons college en een lage voorjaarszon prikt de hele zaal in de ogen.

De ridderhelm van mijn zoon gebruik ik nog regelmatig, de hele oudheid en middeleeuwen door eigenlijk

"Opbrengsten! Onderwijs gaat gewoon over opbrengsten. Bereiken we ons leerdoel, ja of nee", brult de inleider in de microfoon en hij kijkt ons aan met de intense blik van een Jehova's getuige. De inleider is dan ook ingehuurd om ons te inspireren.

Onze wiskundeman staart een wolk na. Maar onze economievrouw luistert geïnteresseerd. Ik probeer te horen wat zij hoort. "Bij elke lesvoorbereiding moet je even den-

ken aan de vraag die een ouder zijn kind stelt bij het koken: Wat heb je vandaag op school geleerd", zegt de inleider. Ja, daar zit zeker iets in, moet ik toegeven. Het kan zeker geen kwaad om daar op gezette tijden aan herinnerd te worden. En dat leerlingen moeten weten wat ze in de les gaan doen en waarom? Het moet af en toe gezegd. Door een man van een ingehuurd inspireerbureau? Ach, waarom altijd zo zuur? Mijn gedachten dwalen af. Hebben we stevige glaasjes op school? Dan kan ik daar klei, zand en veen instoppen om de leerlingen de grondsoorten van Nederland te laten ruiken en voelen. Want ik moet nu de jaarlijkse overstap van geschiedenis naar aardrijkskunde maken. Zo gaat dat in het vmbo. Glaasjes met soorten grond, eerst met blinddoeken en ruiken. Leuk idee? Heb ik thuis trouwens nog klei?

